

Vararehtori Marja Sutelan tervehdys

Hyvät yliopistoyhteisön jäsenet

Minulla on ilo esittää Tampereen yliopiston tervehdys seminaarissa, jossa käsitellä yliopistolaitoksessa viime vuosikymmeninä tapahtuneita muutoksia sekä luodaan katsaus Tampereella kolme vuotta sitten tapahtuneeseen korkeakoulufuusioon ja uuden yliopiston tulevaisuuden näkymiin.

Yliopistolain kokonaisuudistus tuli voimaan vuonna 2010. Kokonaisuudistuksen taustalla vaikuttivat kansainvälistyminen ja erityisesti Bolognan prosessin toteuttaminen, jonka tavoitteena oli siirtyminen yhteiseen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen vuoteen 2010 mennessä. Bolognan sopimuksen mukaisesti vuonna 2005 siirryttiin kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen - erilliset kandidaatin ja maisterin tutkinnot, ja samalla määriteltiin tutkinnoille myös tavoitteelliset suorittamisajat. Kansainvälisten esimerkkien mukaisesti otettiin käyttöön tulosperusteisia rahoitusmalleja, jotka perustuvat sopimuksiin yliopistojen ja rahoittajien, yleensä koulutuksesta vastaavien ministeriöiden välillä.

Bolognan prosessissa sovittu eurooppalaisten tutkintojärjestelmien yhtenäistäminen, laadunhallintamallit ja ECTS-opintomitoitusjärjestelmä ovat lisänneet opiskelijoiden liikkuvuutta ja korkeakoulujen kansainvälistä koulutusyhteistyötä. Uudistuksen tulokset ovat siltä osin olleet varsin onnistuneita. Yhteistyö eurooppalaisten korkeakoulujen kesken on tiivistä. Kokemukseni

mukaan keskustelu kollegojen kanssa on helppoa, koska puhumme samaa korkeakoulutuksen kieltä.

Viimeisimpänä esimerkkinä eurooppalaisen korkeakoulutusalueen etenemisestä voidaan mainita eurooppalaiset yliopistot - European Universities Initiative -hankkeet. Tampereen yliopisto on mukana ECIU-verkostossa, jossa kehitetään Erasmus-rahoituksella 11 yliopiston kesken haastepohjaista opetusta ja uusia jatkuvan oppimisen malleja.

Yliopistolakiuudistuksen keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa yliopistojen autonomiaa. Viime vuonna opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman selvittäjäryhmän (Hallberg, Pohjolainen, Letto-Vanamo, Peltola ja Kivistö) raportin mukaan yliopistojen institutionaaliseen autonomiaan kuuluvat opetuksen ja tutkimuksen autonomian ohella myös taloudelliseen autonomiaan ja hallinnolliseen autonomiaan liittyvät ulottuvuudet (Hallberg et al 2021, s. 24)

Tässä seminaarissa käsitellään yliopistoautonomian eri ulottuvuuksista yliopiston tehtävää sivistysyliopistona, yliopiston strategista johtamista sekä akateemisia tehtäviä, opetusta ja tutkimusta.

Hyvät kuulijat,

Yliopistojen autonomisesta asemasta huolimatta valtio ja ministeriöt ohjaavat yliopistoja edelleen monilla tavoilla ja näin rajoittavat yliopistojen autonomiaa. Perinteisiä ohjauksen keinoja ovat

normi- ja säädösohjaus, resurssiohjaus, tulos- ja informaatio-ohjaus sekä etu- ja jälkikäteinen valvonta.

Tulos- ja informaatio-ohjauksen keskeisin ilmentymä on tulosneuvotteluohjaus, jossa opetus- ja kulttuuriministeriö ja yliopisto sopivat määrävuosiksi kerrallaan yliopiston toiminnalle asetettavista koulutus- ja tiedepolitiikan kannalta keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista (Yliopistolaki 954/2011, 48.1 §). Yliopiston tulee toimittaa ministeriölle sen määräämät koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja muut seurannan ja ohjauksen edellyttämät tiedot ministeriön päättämällä tavalla. (Yliopistolaki 954/2011, 51 §)

Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti korkeakouluille helmikuun alussa kirjeen ohjauskäytänteistä ja korkeakoulujen toiminnan raportoinnista vuonna 2022. Yliopistojen nykyinen sopimuskausi on voimassa vuosina 2021-2024, myös rahoitusmallin indikaattoreita täsmennettiin viime vuoden alussa.

Ministeriön ohjauskirjeessä on tuotu esille toimintaympäristön keskeisiä muutoksia ja koulutuspoliittisia linjauksia. Näitä ovat esimerkiksi:

- Kestävyystiekartan mukaisesti aloituspaikkojen merkittävä lisääminen, jolla tavoitellaan 25-34 vuotiaiden korkeakoulutettujen osuuden nostamista 50 %:iin vuonna 2030. Tämän seurauksena Tampereen yliopisto on lisännyt tänä vuonna 500 aloituspaikkaa suomenkielisiin kandi- ja maisterikoulutuksiin.
- Yliopistojen on myös lisättävä ulkomaa-laisten opiskelijoiden lukumäärää, ja rakentaa yhteistyössä paikallisten kump-

paneiden, kuten Tampereen kaupungin ja työnantajien kanssa toimintamallit ja palvelurakenteet, jotta 75 % kv-opiskelijoista työllistyisi valmistumisen jälkeen Suomeen.

- Lisäksi yliopistojen on lyhennettävä opintojen tosiasiallista kestoja kehittämällä opintojen sujuvuutta tukevia rakenteita ja panostamalla opiskelijoiden ohjaukseen ja hyvinvointiin.
- Jatkuvan oppimisen edistämiseksi korkeakoulutuksen muotoja ja tarjontaa on joustavoitettava ja monipuolistettava.
- Lisäksi korkeakoulujen tulee laatia laajasti korkeakoulu yhteisöä osallistaen omat saatutettavuussuunnitelmansa vuoden 2022 aikana.

Yliopistojen on raportoitava tavoitteissa eteneminen kevään kuluessa. Loppuvuodesta järjestetään yhteinen välitarkastelu yhdessä korkeakoulu yhteisöön kuuluvan Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa.

Edellä oli vain muutama nosto ohjauskirjeessä mainituista uusista tehtävistä ja raportoitavista asioista sekä tulosohjauksen näkökulma yliopistojen autonomiaan.

Hyvät seminaarilaiset,

Toivon teille mielenkiintoista seminaaria ja antoisaa keskustelua tärkeän aiheen parissa.

Tampereen yliopiston puolesta lämpimästi tervetuloa seminaariin! ■

Puheenvuoro Edistyksellisen tiedeliiton seminaarissa Tiede- ja korkeakoulupolitiikan uudet tuulet Tampereen yliopiston näkökulmasta (Tampereen yliopisto 9.3. 2022)